

CINEMA

Trolösa/infel.

Pere Cornellas

Bergman, un escriptor ja vell, cerca, en les profunditats dels seus records i de la seva imaginació, una definitiva història d'amor. Està sol, en una illa remota. Una veu femenina, que omple de vida l'habitació en què es troba, podrà potser ajudar-lo. Als nostres ulls, la veu es transforma en una dona, que es posa a parlar amb ell amb serenitat i confiança. Disposada a explicar-li un dels capítols més dolços i amargs de la seva vida, passarà a ser, a partir d'aquest moment, narradora i protagonista de la història.

Aquest és el plantejament inicial del guió que Ingmar Bergman va escriure per a Lena Endre i que Liv Ullmann ha

convertit en una de les més extraordinàries pel·lícules d'aquests darrers anys. Hi ha, és evident, una sèrie d'elements autobiogràfics que ens mantenen tothora en relació amb la vida i l'obra del director suec: l'escriptor també es diu Bergman i està interpretat per Erland Josephson, un dels seus actors més emblemàtics; les escenes entre ell i Marianne transcorren a l'illa de Faro, lloc on resideix darrerament el guionista del film; el drama que viuen Marianne, el seu marit i l'escriptor pot fer pensar, és clar, en el que van viure Bergman i Ullmann, i és també significatiu que hagi estat precisament Liv Ullmann, una de les millors actrius bergmanianes i la seva dona durant bastants anys, qui hagi dirigit *Infel*. I és cert que la posada en escena recorda el Bergman de, sobretot, *Freses salvajes* i *Secretos de un matrimonio* (1), cosa, d'altra banda, gens criticable, perquè aprendre dels mestres és sempre una mostra d'intel·ligència. Però *Infel* és un film enormement personal, que parla del mateix però també de més coses i, a més, d'una altra manera. Liv Ullmann ja no és una actriu que dirigeix, és una autora -quatre films- amb una obra pròpia.

La història no té res d'original ni ho pretén: una actriu, Marianne (Lena Endre), viu una apassionada aventura amorosa amb el millor amic del seu marit, davant la trista mirada d'Isabelle, la seva filla. En un món en què la infidelitat ha passat a ser un fet cada vegada més freqüent i més imprudentment marcat per la inconsciència, l'aventura comença com una mena de joc joiós, travessa els límits del possible i acaba convertint-se en una imparable tragèdia. Però la pel·lícula no parla exactament d'això. Potser per primera vegada des de Dreyer, Liv Ullmann filma el DOLOR. El dolor que senten -que van i anem sentint durant les dues hores i mitja d'*Infel*- tots els que n'han estat responsables, encara que potser no hagin pogut fer res per evitar-lo, i també Isabelle, la nena innocent que n'haurà de patir definitivament les conseqüències.

Com es filma el dolor? Amb un estil visual perfectament identificable amb el de bastants directors escandinaus i no només amb el de Bergman, com remarca

"No hi ha res que sigui tan dolorós com el procés de destrucció d'un matrimoni. El que passa durant aquest procés és tan pertorbador que arriba a les arrels més profundes de l'angoixa".

Bergman, a *Infel*

la pròpia autora, la pel·lícula col·loca dos personatges cara a cara, habitualment en petits espais tancats, i els fa parlar de si mateixos i de les seves relacions obligant-los, sempre que cal, a traspassar els límits. En resulta un retrat demolidor, descarnat, que encara, inevitablement, la passió dels sentiments a la sensatesa de la raó i que assumeix, doncs, els perversos resultats d'aquest enfrontament. Profusió de primers plans, monòlegs llarguissims, diàlegs pertorbadors...

Però, ben conscientment, la posada en escena té un to de premeditada representació teatral que l'allunya del realisme estricte i que li dona aquesta aura de ficció artística que desvetlla emocions i provoca el trasbals. Sotraguejats pel que veiem i pel que sentim, els fets ens arriben com a més reals. Tenim la desassossegadora sensació que el que passa davant nostre és VERITAT. Juguen un paper cabdal en aquesta percepció les escenes entre Bergman i Marianne i, més encara, la presència d'ella, entre corpòria i intangible -com si, alhora, formés i no formés part del decorat-, i la dolçor amarga que intuïm que impregna el seu cos i els seus moviments. Asseguda a l'ampit de la finestra -cisellada fotografia de Jörgen Person-, serena i bellíssima, no sembla pertànyer al nostre món.

Com passa gairebé sempre amb el gran cinema suec, els actors són magnífics: Thomas Hanzon, que Ullmann ja havia dirigit a la seva darrera pel·lícula, és Markus, el marit de Marianne; Krister Henrikson és David, l'amant, i Michelle Gylemo és Isabelle, l'única de les víctimes que no ha estat protagonista de la història.

Però són Erland Josephson i Lena Endre (2) els qui donen vida als dos personatges principals del film. El que fan no és només interpretar-los, s'hi endinsen pregonament, se'ls fan seus, els viuen. Hi ha imatges que la nostra retina fixarà per sempre més: l'expressió de sofriment de Josephson, breu però colpidora, que sembla dir-nos que aquella és també la seva història i que Marianne podria ser la seva dona; la mà d'ell que acaricia suaument la galta d'ella, que ha tancat els ulls i mostra, per un moment, un rostre ple de pau, o el pla llarguíssim de la cara d'Endre, que recorda mentre parla, és vençuda finalment pel plor i acaba amb els ulls amarats de llàgrimes.

Infiel és la quarta pel·lícula de Liv Ullmann. La immediatament anterior és *Confesiones privadas* (3), que s'ha pogut veure a casa nostra fa relativament poc. Parteix igualment d'un guió autobiogràfic de Bergman i es refereix a un adulteri que va marcar un període de la vida dels seus pares. Una dona (Pernilla August) es troba atrapada entre el desig i la convenció. Un altre dels grans actors bergmanians, Max von Sydow, és l'Erland Josephson d'*Infiel* i Ullmann explica la història amb la mateixa convicció i amb el mateix subtil distanciament. És també un film magnífic i una baula més de la cadena en què es constitueix sempre l'obra d'un veritable autor. No he vist les seves dues primeres pel·lícules (4), però tinc, és clar, moltes ganes de veure-les.

- 1.- *Smultronstället* (1957) i *Scener ur ett äktenskap* (1972).
- 2.- Erland Josephson és, des de *Vargtimmen* (1966, *La hora del lobo*), un intèrpret habitual a les pel·lícules de Bergman. Lena Endre ha estat la protagonista, entre d'altres, de *Sunday's Children* (1992, *Niños del domingo*), de Daniel Bergman, i de *Jerusalem* (1997), de Billie August, i ha format part també del repartiment de l'última pel·lícula de Bergman per a la televisió: *Larmar och gör sig till* (1997, *En presencia de un clown*).
- 3.- *Enskilda samtal / Private Confessions* (1996).
- 4.- *Sophie* (1993) i *Kristin Lavransdatter* (1995).